

Կրթութուն

Շաբաթաթերթ «Krtutiun» (education) weekly «Кртытун» (образование) еженедельник 10.04.2024թ. Հրերշաբթի թիվ 15 (1144)

Ավետումն Մարիամ Աստվածածնի

Եղիսաբեթի հղիության վեցերորդ ամսում **Աստված Գաբրիել** հրեշտակին ուղարկեց *Գալիլեայի Նազարեթ* քաղաքում գտնվող մի կույսի մոտ: Կույսի անունը **Մարիամ** էր: Նա նշանված էր **Հովսեփ** անունով մի մարդու հետ: **Մարիամը** աստվածավախ էր ու համեստ: **Հրեշտակը**, մոտենալով նրան, ասաց. «Ուրախացի՛ր, շնորհալի՛ կույս, որովհետև բոլոր կանանցից **Աստված ընտրել է օրհնել է քեզ**»: Այս խոսքերը լսելով՝ **Մարիամը** շփոթվեց: Տեսնելով **Մարիամի** շփոթությունը՝ **հրեշտակն** ասաց. «Մի՛ վախեցի՛ր, **Մարիամ**, որովհետև **Աստու շնորհը** ստացար: Դու ահա կհղիանաս եւ որդի կծնես եւ նրա անունը **Հիսուս կդնես**»: **Մարիամը** շատ զարմացավ, որովհետև անունացած չէր: **Հրեշտակն** այսպես բացատրեց. «**Սուրբ Հոգին կգա քեզ վրա, եւ Բարձրյալ Աստու զորությունը քեզ հետ կլինի, որովհետև մանուկը, որ քեզնից է ծնվելու, սուրբ է եւ Աստու Որդի կկոչվի: Քո ազգական Եղիսաբեթն արդեն ծերացել է եւ երեխա ունենալ չի կարող, բայց արդեն վեցերորդ ամիսն է, որ հղի է: Ինչպիսիք, որ **Աստու** համար անկարելի ոչինչ չկա**»: **Մարիամն** ասաց. «Ես **Աստու** աղախինն եմ, եւ թող կատարվի այն, ինչ դու ասացիր»: **Հրեշտակն** անհետացավ: Մի քանի օր անց **Մարիամը** շտապելով զնաց **Հուդայի** երկրի քաղաքներից մեկը, մտավ **Ջաբարիայի** տունը եւ ողջունեց նրա կնոջը՝ **Եղիսաբեթին**: Երբ **Եղիսաբեթը** լսեց **Մարիամի** ողջույնը, նրա որովայնի մեջ շարժվեց մանուկը: **Եղիսաբեթը, Սուրբ Հոգուց** ներշնչված, բարձրածայն ասաց **Մարիամին**. «**Բոլոր կանանցից Աստված քեզ է ընտրել եւ օրհնել է նաեւ այն զավակին, որ դու ես ծնելու: Ինձ համար մեծ երջանկություն է, որ Տիրոջ մայրն այցելում է ինձ: Երանի՛ քեզ, որ հավատացիր, որովհետև Աստու կողմից քեզ ասված խոսքերը պիտի կատարվեն**»: **Մարիամը** շուրջ երեք ամիս մնաց **Եղիսաբեթի** մոտ, ապա վերադարձավ տուն:

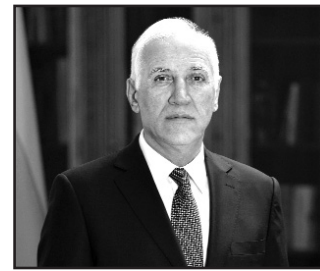
Ըստ Դուկասի Ավետարանի

Մարիամ Աստվածածնի ավետման օրը՝ Ապրիլի 7-ը, մեզանում նշվում է՝ որպես **Մայրության եւ գեղեցկության տոն**:

տե՛ս՝ նաեւ էջ 7-10

ՀՀ Սախագահ Վահագն ԽԱՉԱՏՈՒՅԱՆԻ շնորհավորական ուղերձը

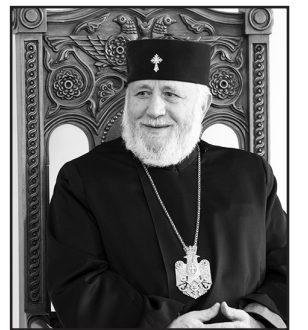

Սիրելի՛ կանայք, Սիրելի՛ մայրեր, Սրտանց շնորհավորում եմ Սուրբ Մարիամ Աստվածածնի Ավետման եւ Մայրության ու գեղեցկության տոնների առթիվ: Այս երկու տոնի խորհուրդն ինքնին մարդկային ու աստվածային մեկտեղումն է եւ ինչպես Աստվածամոր, այնպես էլ յուրաքանչյուր կնոջ մայրությունն աստվածային ու նոր կյանքի արարման հրաշք է: «Մայր» գաղափարն ու երեւոյթը մարդկության համար անսահման սիրո, անձնվիրության ու բարության մարմնացումն է:

Սիրելի կանայք, մայրեր, քույրեր ու դուստրեր, անգնահատելի եւ անչափելի է ձեր դերը մեր կյանքում եւ այս գեղեցիկ օրվա առթիվ կրկին շնորհավորում եմ ձեզ եւ ի սրտե մաղթում քաջառողջություն, անսպառ սեր, մայրության բերկրանք ու անենայն բարիք:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի շնորհավորական ուղերձը

Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնից Հայրապետական Մեր օրհնությունն ու շնորհավորանքն ենք բերում համայն մեր ժողովրդին, ի մասնավորի՝ բոլոր տիկնանց, օրհորդներին եւ մայրության բերկրանքին սպասող կանանց՝ Սուրբ Աստվածածնի Ավետման հոգեմորոգ տոնի առիթով:

Աստվածամայրը իր առաքինի կերպարով, հեզությամբ ու աստվածսիրությամբ բարի օրհնակ է բոլոր մայրերին ու օրհորդներին, ովքեր գովելի ջանքեր ու նվիրում են բերում իրենց ընտանիքների բարօրությանը եւ մեր ժողովրդի առաջընթաց կյանքին:

Սիրելիներ, փորձություններով ուղեկցվող այս օրերին, երբ ազգային մեր սպասումներում մշտաբար ակնկալությունը ունենք Տիրոջ օգնականության, Սուրբ Կույսին ուղղված հրեշտակի խաղաղեցնող ավետիսը հնչում է նաեւ ձեզ համար. Աստված ձեզ հետ է: Ձեր սրտերում ամուր պահեք առ Աստված հավատարմությունը, զորացյալ մնացեք հավատի, հույսի ու սիրո մեջ, որպեսզի Աստուն ապավինած ու միմյանց աջակից՝ կարող լինեք դիմակայել բոլոր մարտահրավերներին եւ դեպի վերելք առաջնորդեք ձեր կյանքը:

Սիրելի՛ մայրեր եւ քույրեր, Միածնաէջ Տաճարի Սուրբ Խորանի առջեւ աղոթում ենք, որ Աստվածամոր բարեխոսությամբ Բարձրյալն Աստված Իր օրհնության եւ խնամքի ներքո պահի ձեզ եւ ձեր ընտանյաց անդամներին, որպեսզի ձեր սրտերում տեղ չգտնեն հուսահատությունը, ցավն ու տրտմությունը: Թող Տերը Իր գթառատ սիրով խաղաղ ու բարօր կյանք պարգևի մեր ժողովրդին՝ ի հայրենիս եւ ի սփյուռս աշխարհի:

Լույսը ծագում է Արեւելքից

ԿԱԼԻԴԱՍԱ (Հնդկաստան)

**
Ուտից գլուխս իրենց իսկ ձեռքով իսպառ
կեղտոտված
Լույս մանուկները, անմեղ ժպիտից բացվող
բերանում կոկոն ատամներ,
Քաղցր ու անուշ մի բլբլոցով, թոթով ու անկապ,
Ձգվում են գիրկը իրենց ծնողի՝ հիրավի
օրհնյալ:

ՄԵՆ ՅՁՅԱՈ (Հինաստան)

Մեկնող որդու երգը (Ուղարկում եմ մորս՝ Լիյանից)

Ձեռքըդ առած ասեղ ու թել,
Իմ սիրելի՛, հարազատ մայր,
Դու նոր շոր ես կարում տխուր,
Ճամփա մեկնող որդուդ համար:

Վախենում է սիրտդ լացող՝
Պանդուխտ որդիդ ուշ կդառնա.
Շոր ես կարում ամուր ես պինդ,
Որ ճամփեքից լավ դիմանա:

Հնարավոր բան է, մարդիկ,
Ջահել խոտի կանաչ սրտին
Վերադարձնել քնքանքը այն,
Որ գարունն է տալիս միայն:

ԴԱՇԻԴՈՐԺԻՅՆ ՆԱՅԱԳՂՈՐԺ (Մոնղոլիա)

Մայրս

Գեղեցկուհի՛ անման, բարուրել ես դու ինձ, մայր
Եվ քո ճերմակ ձեռքերով օրորել ես դու ինձ մայր:
Դու քո ծայրով դյուբական մեղմ երգել ես ինձ համար
Եվ իմաստուն խոսքերով խրատել ես դու ինձ, մայր:

ՄՈՍԼԵՅ ԷԴ-ԴԻՆ ՍԱԱԴԻ (Իրան)

**
Մի անգամ երիտասարդության հատուկ թեթևամտությամբ ես գոռացի
մորս վրա. նա, սիրտը կտրած, մի անկյուն քաշվեց, լաց եղավ ու ասաց.
- Մի՞թե մանկությունդ մոռացել ես, որ հիմա այդպես հոխորտում ես:

Ի՛նչ լավ ասաց պառավ կինը իր սիրասուն զավակին,
Երբ առնական տեսավ նրան, փղի նման ահագին.
«Եթե դու քո մանկությունը լավ հիշեիր անցյալում,
Ինչպես փոքրիկ, անօգնական ցատած էիր իմ գրկում,
Այսօր բնավ դու ինձ չէիր վիրավորի, իմ անգին,
Նրա համար, որ այժմ դու մարդառյուծ ես, ես՝ ծեր կին»:

**
Թեկուզ կտրիճ էլ դառնաս
Ու բուրդին գետնով տաս,
Հորն ու մորդ համար դու
Միշտ երեխա կմնաս:

ԻՍԻԿՎՎԱ ԹԱՔՈՒԲՈՒՄ (Ճապոնիա)

Թանկաներ

**
Այս օրերին
Մայրս
Գյուղը հիշում է
Ավելի հաճախ...
Շենքին աշուն է:

**
Հոր նման
Դաժան է աշունը:
Մոր նման
Աշունը բարի -
Անօթեան որդու համար:

**
Փոքրիկ
Երկնագույն սափորից
Կաթ է լցնում
Դողդողացող մի ձեռք...
Սիրելի մի ձեռք:

**
Երեկո է, անլույս, անկրակ...
Տեսնում եմ, ինչպես՝
Փայտերին հենված,
Հայրս ու մայրս
Ելնում են պատից:

ՆԱՍՆՐ ԽՈՍՐՈՎ (Իրան)

**
Քո պատանեկան խենթությունները սանձի՛ր հանց գազան
Ու սիրով լսիր քո ծնողների խոսքը սրբազան.
Միշտ հիշիր մորդ, որքա՛ն է անբուն քեզ օրոր ասել,
Հայրդ որքա՛ն է կոփել քո կամքը, տվել քեզ դասեր:

ՇԱՅԻԴ ԲԱԼԽԻ (Իրան)

**
Մայրն աշխարհում ամենքից շատ
Միշտ սիրում է իր զավակին,
Աստծուց խնդրում՝ իրեն մահ տալ,
Հետո՛ միայն իր զավակին:

ՄԱՅՈՒՈ ԲԱՍՅՈ (Ճապոնիա)

Մեռած մորս վարսերի փունջը

Կհավի ափերի մեջ իմ մերկ,-
Այնքան որ ջերմ եմ իմ արցունքները,-
Ճերմակ վարսերի եղյանը անդարձ:

ԲՈՒԹԱԼԻՆ ՀԻՒԻ ԼԵՅ (Բիրմա)

Մայրական սեր

Ես քո դեմքն եմ տեսնում, մայրիկ,-
Գեղեցիկ է պայծառ լուսնից:
Դեմքն եմ տեսնում սիրելիիս,-
Գեղեցիկ է, քան վառ ծաղիկ:

Պատահում է, որ ծածկում են
Լուսինն ամպեր ալիքավոր.
Նա իր փայլը կորցնում է,
Երբ պատվում է մեզ-մշուշով:
Գունատվում է, անհետանում,
Լուռ թաքնվում մութ ամպերում,
Բայց ամպերն են երբ որ անցնում,
Կրկին շողում է խավարում:

Իսկ երբ ծաղիկն է թառամում,
Թերթիկները կնճռապատվում
Ու ընկնում են, գետին թափվում,
Նորից արդեն նա չի՝ ծաղկում:

ԱԲՈՒ ԱԲԴԱԼԼԱՅ ՄՈՆԶԶԻ (Իրան)

**
Երբ ծիծաղում է այն գեղեցկուհին լույսի պես մաքուր,
Մի տեղ օրհնանք է սփռում Աստղծո, մի տեղ՝ մշկաբույր,
Կարծես աստղերը գոչում են բարձր երկնակամարից.
«Ապրի այն մայրը, որ ծնել է քեզ ի պատկերի յուր»:

ՀՈԿՅԱՆՆԵՍ ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ

Խրճիթում

Մանուկները գոռում, գոչում,
Լալիս էին աղեկեզ:

Հիվանդ նամը տեղի տակին
Ծանր տընքաց տըխրալի:

- Չէ, խաբում ես, սուտլիկ նանի,
Չէ՞ դու ապիր՝ քարափին
Հենց որ զարկի շողքն արեւի
Հաց կըբերի մեր ապին:

Արեւն եկավ անց էլ կացավ,
Մենք սոված ենք դեռ էսպես:
Նանի, նանի, հաց ենք ուզում,
Վեր կաց, նանի, հաց տուր մեզ:

- Հաց չի գտել ձեր ապին դեռ,
Տուն չի գալի սեւերես:
Քիչ էլ կացեք, իմ բալիկներ,
Հիմի էնտեղ կերթան ես...

Մի մեծ ապի կա երկնքում,
Նա շատ ունի էնտեղ հաց...
Նա ձեզ էնքան շատ է սիրում...
Նա չի թողնի ձեզ սոված...

Կերթան էնտեղ նըրան կասեմ,
Որ սոված եք, իմ բալեք,
Ձեզ համար շա՛տ-շա՛տ հաց կուզեմ,
Որ դուք ուտեք, լաց չըլեք...

Մանուկները գոռում, գոչում,
Լալիս էին աղեկեզ:

Բայց չէր լսում էլ ականջը
Բազմաչարչար մայրիկի,
Աչքը փակեց նա հավիտյան
Գընաց, որ հաց ուղարկի:

ԳԵՂԱՍ ՍԱՐՅԱՆ
Կարոտ

Թռչեի՞ մտքով տուն,
Ուր իմ մայրն է արթուն
Սպասում իր որդուն
Անհանգիստ ու անքուն:

Տեսնեի այն առուն,
Որ ամեն մի գարուն
Ջրերով վարարուն
Կարկաչում է սարուն:

Թեքվեի աղբյուրին,
Կարոտած պաղ ջրին,
Նրա գով համբույրին
Ու թավիչ մամուռին:

Լինեի հանդերուն,
Ուր ծաղկունքն են բուրուն,
Ուր մանուկ օրերուն
Հովն էր ինձ համբուրուն:

Ու հանդարտ, մեղմաբար
Հոտն իջներ սարից վար,
Գրկեի ես մի գառ,
Ու հոգիս մանկանար...

Եվ հոգնած ու նկուն
Երբ իջներ իրիկուն,
Մի ծառի շվաքուն
Աչքերիս իջներ քուն...

ԱՎԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿՅԱՆ

Կըտեսնեն ահա,- լուռ երեկոյին
Բարակ ծուխ կելնի իմ հոր օջախեն:
Եվ ուռիներս մարմանդ կօրորվին,
Ծղրիդը կերգե անտես խորշերեն...

Մեղմ ճրագի տակ նստել է տխուր
Ծերունի մայրս՝ մանկիկս գրկին:
Մուշ-մուշ քնել է մանկիկս՝ անդորր,
Ու աղոթք կանե մայրիկս՝ լռին:

«Ամենն ամառ թող ինքը հասնի
Ամեն հիվանդի, հեռու ճամփորդի:
Ամենն հետո թող ինքը հասնի
Քեզ, իմ խեղճ որդի՛, իմ պանդուխտ որդի»:

Անուշ ծուխ կելնի իմ հոր օջախեն,
Մայրս կաղոթե՛ մանկիկս գրկին:
Ծղրիդը կերգե անտես խորշերեն
Եվ ուռիներս մարմանդ կօրորվին...

ՀԱՄՈ ՍԱՐՅԱՆ

Մորս արցունքի պարզությունն ունեք,
Գոհար կաթիլներ գարնան անձրեւի,
Դուք անհուն երկնի աչքից եք մաղում,
Երկինքը նրա դեմքն է երեւի:

Դուք մորս կաթի քաղցրությունն ունեք,
Զնորուխտյա ջրեր մեր աղբյուրների,
Մայրս հանգչում է այս պայծառ հողում,
Նրա սրտից եք բխում երեւի:

Մորս ձեռքերի քնքշությունն ունեք,
Լեռներից թռած հովեր հարավի,
Դուք գիշեր-ցերեկ ինձ եք որոնում,
Մորս մոտից եք գալիս երեւի:

Մորս համբույրի ջերմությունն ունեք,
Անապակ շողեր ոսկյա արեւի,
Դուք իմ կարոտով վառվել աշխարհում,
Այդպես կրակ եք դարձել երեւի:

ՀՈԿՅԱՆՆԵՍ ՇԻՐԱԶ

Հանեմ գանձերը հայոց լեռների,
Շաղ տամ բուրբոն մորս ոտքի տակ՝
Ա՛խ, էլի քիչ է, ա՛խ, քիչ է էլի:

Շաղ տամ մարգարիտն՝ համայն ծովերի,
Ծաղիկների հետ, մորս ոտքի տակ՝
Ա՛խ, էլի քիչ է, ա՛խ, քիչ է էլի:

Ցած բերեն բուրբ բույլերն աստղերի,
Զույգ աչքերիս հետ ձգեմ ոտքի տակ՝
Մորս ոտքի տակ՝ ա՛խ, քիչ է էլի:

Եվ թեկուզ հանեմ իմ սիրտը բարի՝
Գառի պես զոհեմ մորս ոտքի տակ՝
Ա՛խ, էլի քիչ է, ա՛խ, քիչ է էլի:

Լոկ մայրն է այժմ խիղճն հայրենիքիս՝
Դարերի կյանքն էլ թե տաս մայրիկիս,
Աստված իմ, քիչ է, չէ՛, քիչ է էլի:

ԴԱՆԻԵԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆ

Խաչբուռ
(կրճատումով)

Քեզ կը բերեն, Մա՛յր, հունձքերուս նախընծան:
Զոհագործե՛ սեղանիդ վրա՝ ուր, դարե՛ր,
Փեթակներուս մեղրամոմերը դեղձան
Լույս ու արցունք են հոսեր:

Դո՛ւն, սուրբ պաշտպան հայրենական հողերու՝
Որոց տըվիր անմահությունը դրախտի:
Ծիլը ծաղիկ ըրիր, հույսը՝ Արշալույս,
Որ խըրճիթիս կը ժըպտի:

Դո՛ւն, խաչբուռն այս, գոր իմ ձեռքով եմ հյուսեր,
Ընդունե՛, Մա՛յր: Բյուր հասկերուս մեջ ասոնք
Կը նագեին կույսերու պես շիկահեր,
Արեւահե՛ղց եւ ատո՛ք:

Մա՛յր, խաչբուռն այս օրհնե՛. եւ տուր արտերուս
Ամառն՝ ոսկի, ինչպես գարունը՝ մարգրիտ:
Որքան ամբարքըս լի ըլլան՝ ջահեր լույս
Պիտի տան քու խորանիդ:

Ըրե այնպես՝ որ - նըման հի՛ն օրերուն-
Երբ դաշտերն դաշտ ժուռ գալու դուն ելլես՝
Փուշեր չըգա՛ն ոտքերուդ տակ՝ այլ սարսռուն
Կակաչներ՝ մեր սըրտին պես:

ՍԱՐՄԵՆ

Մայրական

Իմ երազներում միշտ դու ես, մայր իմ,
Մերք ուրախերես, մերք լացակունած,
Գալիս՝ կանգնում ես դու իմ սնարին
Ու մրմնջալով խոսում ես կամաց:

Ասես աղոթք ես անում երկնքին.
Որ չարի ձեռքը չդիպչի որդուդ,
Որ չայրիանա կյանքում ոչ մի կին,
Ու էլ ոչ մի տուն չունենա պանդուխտ:

Այնպես քնքուշ ես ասում ու խոսում,
Նստում ես հետըս անուշ գրույցի:
Բայց ինչո՞ւ, ինչո՞ւ միայն երազում,
Երազում ես դու գալիս ինձ այցի...

ՈՒՋՄԻԿ ԴՎՎՈՅԱՆ

Մայր

Պատկերիդ հետ գրուցում եմ օրն ի բուն,
Ո՞վ կարող է ինձ ասել, թե դու չկաս.-
Արցունքներս քո ձեռքերով ես սրբում,
Քիչ է մնում իմ փոխարեն հեկեկաս:

Մայր, ամեն օր ինձ մայրություն ես անում,
Բայց քանի՞ օր ես քո գավակը եղա,
Ցավն իմ հոգուց հառաչանքներ է քամում,
Հին հառաչանք՝ մայր, քաղցր մայր, քեզ մեղա:

Մեղա սրտիդ, արցունքներիդ, տանջանքիդ,
Մեղա մտքիդ ճառագումին անխափան,
Աղոթքներիդ, մրմունջներիդ ու ջանքիդ.-
Քեզանից դուրս հիմա չկա ոչ մի բան:

Որքան էլ որ ապրումներս խորանան,
Քո հայացքի շրջանակից եմ կախված,
Շրթունքներիս՝ քո խոսքերի մանաման,
Հոգիս՝ սիրուդ լռության մեջ թաթախված:

ԴԱՅԱՆԱ ՏԵՐ-ՀՈԿՅԱՆՆԻՍՅԱՆ

Մեր բոլորի մայրը

«Նա կանաչ ծառ է՝ դանդաղ բունկվող.
Բայց եթե վառվեց - մոխրակույտ կանի
Աշխարհը արար... Թեև մեծ մասամբ
Մայր է, դուստր ու քույր...»:

Այս տողերը ես գրեի՞ց եմ քաղել.
Քանզի հայերը
Չե՞ն գովում իրենց կանանց, ինչպես որ
Ոչ ոք չի՞ գովում այն գանձը,
Որ չի ցանկանա կորցնել...
«Չկա մեկը, որ մորը չսիրի, բայց հայն է միայն,
Որը սիրում է նաե... զոքանչի՞ն...».
«Հայ կանա՞յք...
Նրանք ծրագրված են ի ծնե, վերուստ,
Որպես նահատակ... Ուշադիր մայրի
Եվ հայ կնոջ մեջ դու կո՛ւյս կտեսնես
Ու միանձնուհի... Նայիր վերջստին,-
Եվ կհանդիպես կատաղի վագրի...
Չկա՞ այնպիսի անձնագոհություն,
Ինքնուրացում ու նվիրվածություն,
Որ բաժին չընկնե՞ր հայ պարկեշտ կանանց...»:
Կասկածո՞ւմ եք դուք.
Չե՞ք կարող գատել կեղծիքը ճշտից-
«Նույն խարբերից են սերում աշխարհի
Ամենի՞ց համեստ հարս-աղջիկները
Եվ ամենից քաջ ու կռվող կանայք...»:
Իրա՞վ եմ ասում.
Հայաստանի՞ց է եկել իմ տատը՝
Իմ մոր ծեր մայրը,
Սակայն Ադամ ու Եվայից ծնված
Ամեն արարած
Կհաստատի այն
Ինչ ձեզ ասո՞ւմ եմ...

ՄԱՐՈ ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ

**
Դու անհնար,
Դու անհատում,
Կայծկլտալով այրվող անվերջ
Մայրական սեր.
Աչքերդ փակ դու լուռ վատնում,
Բոլոր չափ ու սահմանից դուրս,
Սրտից խորունկ, ուժերից վեր:
Քեզ խանդավառ
Խոսքեր կասեն.
Կյանք է՝
Մի օր կթերանան,
Կյանք է՝
Մի օր կմոռանան,
Մի օր գովք ու գորով դառած
Քեզ բոլորից վեր կդասեն:
Միեւնույն է՝
Ուսիդ բեռը լոկ դու տանող,
Միեւնույն է՝
Դու ամենքին
Սիրով միայն
Պատասխանող.
Մանկան շրթից
Դուրս թռած դու՝
Առաջին բառ.
Մահացողի աչքերի մեջ
Վերջին պատկեր.
Համառ,
Հզոր,
Ամենագոր՝
Մայրական սիրտ,
Մայրական սեր:

ՀԱՄԼԵՏ ԿԱՐԾԻԿՅԱՆ

Մորս՝ Աշխենին

**
Մայրս արցունքի զրնգում կաթիլ,
Որ Աստծո աչքից ծորացել է ցած,
Սակայն երբեւ չի ընկել գետին
Ու մնացել է երկնքից կախված...

Եվ երբ մայրում եմ երկնքին կապույտ,
Թվում է, թե նա այն զանգն է միակ,
Որ դողանջում է երազներ անսուտ՝
Երկինք ու Երկիր կապելով իրար...

Ու օրերի հետ, տարիների հետ,
Երբ դառնում եմ իմ ահերը անթիվ,
Ժպտում է ցավով ու երանավետ,
Մայրս՝ Աստղծո արցունքի կաթիլ:

ՄՈՎՍԵՆ ԽՈՐԵՆԱՅԻ

**
Սյուն լուստ եւ ամպ հովանի, սուրբ կույս,
Որ ցողեցեր ի մեզ զցողն երկնային,
զՔեզ բարեբանեմք, Աստվածածին եւ կույս:

Անկեզ մորենի եւ սերովբե հողեղեն, սուրբ կույս,
Քանզի պտուղն կենաց ի քեզ տվավ մեզ,
զՔեզ բարեբանեմք, Աստվածածին եւ կույս:

Անիծից լուծիչ ու քավիչ մեղաց, սուրբ կույս,
Որ զանտանելին էից ի գիրկս քո բարձեր,
զՔեզ բարեբանեմք, Աստվածածին եւ կույս:

ՀՈԿԻԿ ՀՈՎԵՅԱՆ

Իմ հին դուդուկ

Մորս սիրտը՝ կարմիր կաթավ,
Բույն է հյուսել երգիդ մեջ,
Իմ հին դուդուկ, տարին անցավ,
Մայրս արթուն՝ քնիդ մեջ:
Մորս սիրտը՝ մի նավ մուրդ
Ծովիդ խորքում հողմահար,
Իմ հին դուդուկ, զգույշ երգիդ,
Մորս սիրտը չընկնի վար:

Լույսն ընթանում է դեպի Արեւմուտք

ՍԱՖՈ
(Հունաստան)

**
*

Ունեն չքնաղ մի դատրիկ, ասես լինի իր տեսքով
Նա մի ծաղիկ ոսկեթերթ. Կլախն է դա իմ անգին,
Չեն փոխի ես նրա հետ անգամ հրաշք Լիդիան ողջ...

ԴԱՆԹԵ ԱԼԻԳԻԵՐԻ
(Իտալիա)

**
*

**(«Աստվածային կատակերգություն»
պոեմից)**

Ո՛վ մայր կուսան եւ դուստր քո զավակի,
Խոնարհ ու վեհ քան ամենայն արարած,
Սահմանանիշ հավերժական խորհուրդի:

Դու մարդկային մեր բնությունը այնքան
Ազնվացրիր, որ ստեղծիչը նրա
Դարձավ նրա ստեղծյալը սոսկական:

Քո արգանդում սերը նորից բորբոքվեց,
Որի հրով խաղաղության մեջ հավերժ
Դրախտային այս վարդն այսպես բողբոջեց:

Աստ մեզ համար բոցավառ ջահ ես սիրո,
Իսկ աշխարհում, մահկանացու մարդկանց մեջ,
Դու անսպառ ու ջինջ աղբյուր ես հուտ:

Ո՛վ Տիրամայր, այնքան մեծ ես ու բարի,
Որ առանց քեզ շնորհի հայցել՝ կլիներ
Ինչպես թռչել ուզել առանց թևերի:

Դու ոչ միայն քո բարությանը օգնում ես
Քեզ դիմողին, այլ շատ հաճախ ինքնական
Գոհացնում ես կարոտյալի հայրը հեզ:

Դու գթություն, ողորմություն ես համակ,
Դու վեհանձն ես, եւ քո մեջ է խտացած
Եակների բարությունը բովանդակ...:

ՈւԼԵՅԱՍ ՇԵՔՍՊԻՐ
(Անգլիա)

Սոնետ

Երբ ժամացույցն անցավոր կյանքի հաշիվն է անում,
Եվ պայծառ օրը՝ սուզվում խավարի մեջ գիշերի,
Երբ մանուշակն աչքիս դեմ թառամուն է, չորանուն,
Արծաթն՝ իր գույնը խառնում փայլուն ու սեւ վարսերին.
Երբ մերկանում է քամուց աշնան այն ծառը դեղնած,
Որ շոգ ամռանը հոտի հովանի՝ն է ստվերոտ.
Որպես խոտի խուրձ ու դեզ, որպես օրան ու ծղոտ.
Սիրտս կծկվում է, ցավում, որ... անցողիկ ես եւ դո՛ւ,
Գեղեցկությունը քո թարմ, քո հմա՛յքը տենչալի.-
Չէ՛ որ կյանքում ամեն բան տեղը գիշո՛ւմ է տրտում,
Անդարձ քաշվում-հեռանում, երբ ուրիշներն են գալիս...

Քո միակ հույսը՝ ընդդեմ ժամանակի ու մահվան,
Նրանց անգոր դարձնող քո երեխա՛ն է միայն:

ՅՈՂԱՆ ՎՈԼՖԳԱՆԳ ԳՅՈՒԹԵ
(Գերմանիա)

**
*

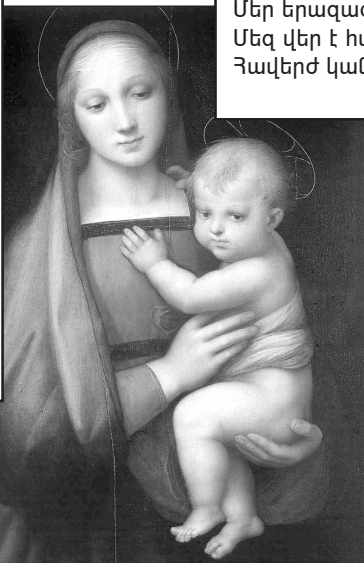
(«Ֆաուստ» ողբերգությունից)

Պատրանք է ունայն
Կարճ կյանքը երկրի,
Երկինքն է միայն
Օրրան իղձերի:
Այստե՛ղ ենք հասնում
Մեր երազածին,
Մեզ վեր է հանում
Հավերժ կանացին:

ՖՐԻԴՐԻԽ ՇԻԼԼԵՐ
(Գերմանիա)

Աստվածամայրը
(«Օռլեանի կույսը»
ողբերգությունից)

Տեսնո՞ւմ եք օղուն
Այն ծիածանը: Բաց են երկնքի
Ոսկե դռները: Հրեշտակները շուրջ՝
Փառավորապես կանգնած է այնտեղ
Աստվածամայրը, հավիտենական
Սանուկը գրկում: Սիրով ժպտալով՝
Մեկնում է նա ինձ յուր բազուկները:
Այս ի՞նչ են զգում... Ինձ բարձրացնում են
Թեթեւ ամպերը... Վե՛ր-վե՛ր... Երկիրը
Մնում է ետե... Ցավն է կարճատեւ,
Ուրախությունը՝ հավիտենական:

ՌԱՅՆԵՐ ՄԱՐԻԱ ՌԻԼԿԵ
(Ավստրիա)

Մանկությունից

Խավարն է իշխում սենյակում միայն,
Ուր նստած էր տղան՝ մթով ծածկված:
Երբ մայրը եկավ երազի նման,
Լուռ պահարանում մի բաժակ զնգաց:

Տունը ոնց փոխվեց հենց մայրիկն եկավ,
համբուրեց որդուն. ահ, այստե՛ղ ես դու...
Դաշնամուրն ահա պատի տակ լքված,
Երեկոները ինչքան էր մայրը երգում,
Երգի մեջ սուգում անուշ փոքրիկին:

Նա նստած էր լուռ: Հայացքը հառած
մատանուց սեղմված մայրիկի ձեռքին-
Մայրն ասես գնաց ծյունները դեպի
ստեղծերով ճերմակ հեռացավ, զնգաց:

ՋՈՐՋ ԳՈՐԴՈՆ ԲԱՅՐՈՆ
(Անգլիա)

**
*

(«Դոն ժուան» պոեմից)

Մայրն ամենքից շատ որդուն է սիրում,
Մարդն է ենթակա այս մեծ բնազդին,
Բնազդը վագրի ժանիքն է սրում՝
Երբ մեկն ուզում է մոտենալ ծագին:
Ի՛նչ քաղցր է մանկան ճիչը մտուրում,
Մայրը այդ ճիչն է սիրում կաթոզին,
Այդ զգացմունքը երկնել է Աստված,
Եվ նա մեծ պատճառ ունի անկասկած:

ՎԻԿՏՈՐ ՀՅՈՒԳՈ
(Ֆրանսիա)

Իմ մանկությունը

Տուն դարձա հանկարծ ես թափառ կյանքից,
Ծագեցի ինչպես շողը մութ ամպից:
Երազում էի, թե գտնեմ պիտի աղբյուրն այն կախարհ,
Ուր ջուրն է զնգում, հնչում անդադար,
Նվիրում հանգիստ եւ արբեցնում ինձ:

Իմ հուր սրտի մեջ հարություն առավ անցյալը կրկին,
Այնպե՛ս կանացուկ թեւածեց դարձյալ երգն իմ շրթունքին,
Եվ քայլում էի, եւ ինձ մայրական սերն էր պահպանում,
Արցունքի միջից ժպտում, կրկնում էր մայրը իմ անգին.
«Այդ դիցանուշն է հետը գրուցում»:

11-14 էջերի ծաղկաբաղն արված է 2001թ.
«Ձանգակ-97» հրատարակչությամբ լույս
տեսած՝ Սամվել Իսկանդարյանի կազմած
«Աշխարհի պոետները մոր մասին» ժողո-
վածուից:

